

Guia didàctica

CASA TEVA A QUAalsevol lloc

ALBA CARBALLAL

LORENZO SANGIÒ

Guia elaborada per Mariona Masgrau Juanola · © Editorial Flamboyant

Flamboyant

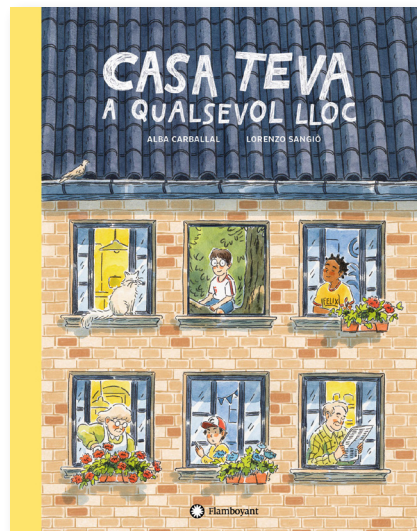
CASA TEVA

A QUALSEVOL LLOC

.....

Introducció

Casa teva a qualsevol lloc és un llibre de coneixements que convida a reflexionar sobre les formes de vida de les persones. I ho fa d'una manera amena, comprensible, reflexiva i crítica. Per una banda, té diferents estrats de lectura: trobem informació als textos explicatius, però les il·lustracions també n'aporten molta; i als laterals, hi trobem citacions d'experts en matèries molt diverses que ens poden ajudar a ampliar coneixements o a rumiar més a fons sobre les qüestions que es plantegen. Per l'altra, el llibre té una mirada interdisciplinària, ja que inclou aspectes socials, urbanístics, històrics, culturals, artístics i ètics.

Podem considerar-lo, doncs, un primer llibre d'arquitectura, però no només això. *Casa teva a qualsevol lloc* ens ajuda a entendre que els llocs que habitem condicionen les nostres formes de vida, de relacionar-nos i de preservar (o deteriorar) el medi ambient.

Aquesta obra ens ajudarà a apreciar tant l'arquitectura contemporània com les edificacions tradicionals, pròpies de cada territori; també la disposició dels edificis en el territori i el seu encaix en el paisatge, i tota la tècnica que fa possibles les construccions humanes i la seva organització interior.

A continuació, fem una sèrie de propostes per treure molt de suc de *Casa teva a qualsevol lloc*. Hem pensat activitats de cinc tipus:

- **FIXEU-VOS-HI**, que serveixen per mirar el llibre amb lupa.
- **EXPLOREU**, que conviden a revisitar l'entorn proper amb esperit crític.
- **CREEU**, que proposen dinàmiques artístiques.
- **AMPLIEU**, que suggereixen buscar més informació sobre alguns temes.
- **REFLEXIONEU**, que proposen pensar en un mateix, fer una mirada introspectiva.

La majoria d'activitats poden fer-se individualment o en grup, així com en família o en grup classe, o bé combinar-ho: es poden fer algunes activitats individualment i llavors posar-les en comú. Vosaltres decidiu. Comencem!

FIXEU-VOS-HI

DESGRANEM LA CITACIÓ INICIAL

Moltes vegades els llibres tenen citacions, fragments d'altres textos (llibres o cançons) que són rellevants per als autors. També poden tenir dedicatòries, notes breus amb les quals els autors expressen el seu afecte i agraïment a determinades persones i els regalen metafòricament el fruit del seu treball. Aquest llibre té una citació inicial i dues dedicatòries. Les sabríeu trobar?

Desgraneu la citació inicial: **prové d'un llibre, d'un poema, d'una cançó? De quina? Quina relació té amb el llibre?**

Amb aquesta activitat, descobrireu que el títol del llibre prové de la cançó d'Antonio Vega que se cita al principi. Podeu escoltar la cançó, parar atenció a la lletra i pensar quins paral·lelismes guarda amb el llibre. Antonio Vega parla de la importància de saber mirar, de treure partit de tots els llocs on et porta la vida i mirar de conèixer-los com si fossin casa teva, perquè perquè a tot arreu s'aprèn, cada lloc et fa repensar les coses i fa que siguis com ets: «Deambular por las aceras / tropezar con las ideas / llevó mi hogar a cualquier sitio / y me hizo ser de donde piso». També fa un símil molt bonic entre la vida i l'arquitectura: hi ha carrers més drets i vies més corbes i entortolligades —«Rodando sobre vía estrecha / torcida a veces y derecha»—, i també hi ha moments de la vida més senzills i altres de més difícils.

MI HOGAR EN CUALQUIER SITIO

Antonio Vega

El día más inesperado
vi redimidos mis pecados.
Alcé la vista y dije: «¡Claro!».
Volvía a estar de vuestro lado.
Deambular por las aceras,
tropezar con las ideas,
llevó mi hogar a cualquier sitio,
y me hizo ser de donde piso.
Piel de terciopelo,
cubre a mis pies el mundo entero.
Como el roce de la brisa,
la caricia de la lija.
El día más afortunado
partí detrás de algún maestro
del que aprendí que ser honrado
no viene a ser igual que honesto.
El paso lento de la vida,
la rapidez del día a día.
El viejo Einstein ya sabía
que para el tiempo hay más medidas.
Siento bajo el suelo
el lodo que ensuciaba el pelo.
Aquel mi hogar de cualquier sitio,
hoy soy de aquí, de donde piso.
Piel de terciopelo,
que cubra a mis pies el mundo entero.
Como el roce de la brisa
es la caricia de la lija.
El día más insospechado
me desperté con la entereza
de no hablar más de mi pasado
y perdí peso en la cabeza.
Deambular mirando al suelo.
Tropezar con un pañuelo.
Rodando sobre vía estrecha,
torcida a veces y derecha.
Siento bajo el suelo
el lodo que ensuciaba el pelo.
Aquel mi hogar de cualquier sitio,
hoy soy de aquí, de donde piso.
Piel de terciopelo,
que cubra a mis pies el mundo entero.
Como el roce de la brisa
es la caricia de la lija.

AMPLIEU

COM VIUEN ELS ANIMALS?

Casa teva a qualsevol lloc, de bon principi, ens compara amb els animals: afirma que la majoria d'espècies necessiten uns hàbitats molt específics i, en canvi, les persones som capaces de viure en llocs i en condicions molt diversos. Us suggerim que busqueu informació sobre els hàbitats d'animals molt diferents, per exemple un cargol, una abella, un os i una cigonya, o uns altres qualssevol que us resultin interessants. Podeu fer servir llibres de coneixements, com ***Construccions animals*, d'Emilia Dziubak (Flamboyant)**, buscar-ne informació a la xarxa o consultar persones expertes.

On construeixen casa seva aquests animals? Necessiten unes determinades condicions de clima, altura...? Amb quins materials les fan i quant triguen? Viuen sempre allà mateix o tenen més d'un hàbitat al llarg de la vida?

Quan hàgiu explorat les formes de vida d'uns quants animals, plantegeu-vos si realment les persones som l'espècie més flexible i eclèctica, pel que fa als hàbitats.

.....

AMPLIEU I EXPLOREU

LA TÈCNICA, EL CONFORT I LA SEGURETAT

El llibre ens parla de la importància de la tècnica, de com ha servit a l'ésser humà per millorar les seves llars i les condicions de vida, per adaptar-nos al clima i guanyar en seguretat.

Busqueu a internet els últims invents que la domòtica posa al nostre abast: **quins es- tris ens ajuden a controlar el consum energètic? Quines aplicacions permeten supervisar casa nostra a la distància?** Segur que trobareu invents molt interessants!

Però a vegades en fem un gra massa i abusem de les possibilitats de la tècnica. Si navegueu per la xarxa o us passegeu pels carrers del vostre poble o ciutat, veureu que les persones hem creat un munt de dispositius per aïllar-nos del clima (però no tant per evitar l'escalfament global!) o convertir les llars en fortificacions.

Reflexioneu críticament sobre la utilitat d'alguns d'aquests invents:

Són tots realment necessaris? Hi ha avenços tècnics que perjudiquen el medi ambient? Quines altres opcions tindríem per aconseguir seguretat o confort?

AMPLIEU I EXPLOREU

PARLEM D'INDIGÈNCIA I PERSONES SENSE SOSTRE

A part de la citació inicial, *Casa teva a qualsevol lloc* inclou moltes altres citacions d'especialistes de matèries molt diverses. Si teniu ganes de continuar aprenent coses sobre com vivim les persones, podem buscar llibres d'aquests experts o llibres que divulguin la seva obra. Aquí teniu la llista d'aquestes persones:

- JUAN LUIS ARSUAGA – Paleontòleg
- LE CORBUSIER – Arquitecte
- MARVIN HARRIS – Antropòleg
- MARGARET MEAD – Antropòloga i poeta
- LEILANI FAHRA – Advocada i activista
- ALFONSO DANIEL RODRÍGUEZ CASTELAO – Escriptor i dibuixant
- JANE JACOBS – Urbanista i escriptora

- EDUARDO GALEANO – Escriptor i periodista
- EILEEN GRAY – Dissenyadora industrial i arquitecta
- ALVAR AALTO – Arquitecte
- ZAHA HADID – Arquitecta i dissenyadora
- ELSIE DE WOLFE – Interiorista, escriptora i actriu
- VIRGINIA WOOLF – Escriptora
- JORGE DREXLER – Músic i compositor
- NELSON MANDELA – Activista contra l'*apartheid* i advocat
- REM KOOLHAAS – Arquitecte
- FRANÇOISE SAGAN – Escriptora i directora de cinema
- JUN'ICHIRO TANIZAKI – Escriptor
- ANTONIO GALA – Escriptor
- LAURA ESQUIVEL – Escriptora

Us proposem, per exemple, seguir la pista de Leilani Fahra, una activista canadenc que lluita contra les desigualtats socials. Us enllacem un article* que va escriure juntament amb Juha Kaakinen el 10 de desembre del 2020 al diari *The Guardian*, en què afirma que la indigència està augmentant, però que no és ni inevitable ni indeturable. Està escrit en anglès, però segur que algunes parts les podreu entendre prou bé. Us en reproduïm un fragment:

Homelessness is rising, but it is neither inevitable nor unstoppable

The US –the world's wealthiest country– has more than half a million people living in homelessness, most of them African American. Almost half live in one of the wealthiest US states, California. The UK, with one of the world's largest economies, has 280,000 homeless people in England alone.

Un cop llegit, us proposem debatre sobre la indigència i les persones que no tenen llar pròpia:

Al vostre poble o ciutat, us creueu sovint amb persones que us sembla que viuen al carrer? Com reaccioneu quan us les trobeu? Per què? Quines causes provoquen que una persona no tingui casa o la perdi? Què haurien de fer els governs per resoldre aquest problema social? Què hi podem fer nosaltres?

Fotografia de Levent Simsek de Pexels

* <https://www.theguardian.com/society/2020/dec/10/homelessness-rising-but-neither-inevitable-nor-unstoppable>

REFLEXIONEU

LES PERSONES SOM 100 % SEDENTÀRIES? UN EIX CRONOLÒGIC D'HABITATGES

Aquesta obra ens explica que la majoria de grups humans van deixar de ser nòmades fa segles per convertir-se en sedentaris. Tot i així, les persones, per motius econòmics, sentimentals, socials..., poden veure's impel·lides a canviar de país, ciutat, barri o casa en més d'una ocasió al llarg de la vida. Us proposem fer un eix cronològic de les cases on heu viscut vosaltres i els vostres pares (i avis, si us hi animeu) els darrers cinquanta o cent anys.

Aquesta activitat us permetrà esbrinar més coses de la història de la vostra família. Feu preguntes d'aquest estil als vostres pares, mares, avis o tutors, i llavors plasmeu les seves respostes en un eix cronològic (o amb una narrativa, si ho preferiu):

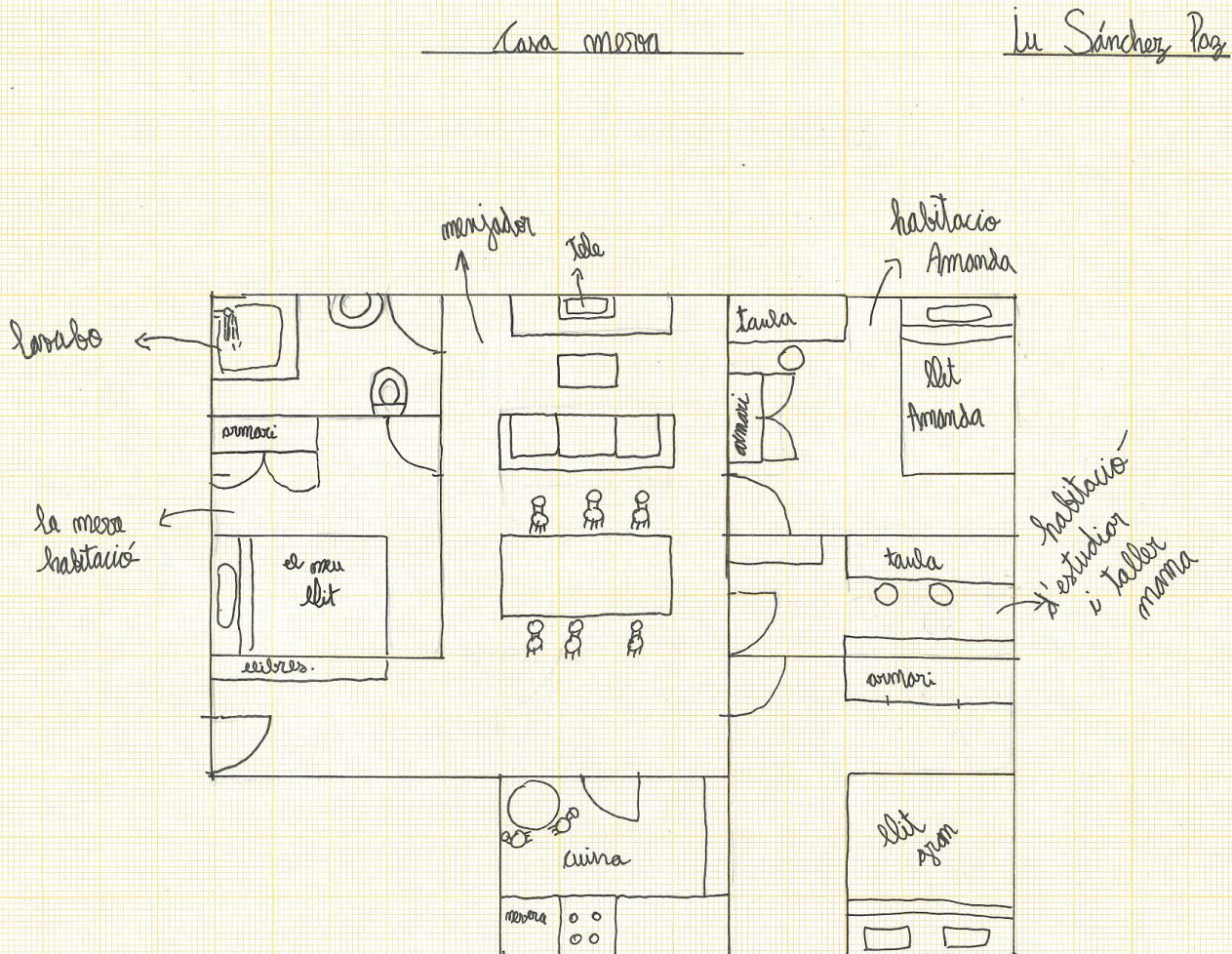
Sempre has viscut al mateix país / ciutat / barri / casa o pis? Pots recordar les adreces exactes que has tingut al llarg de la vida? Què va provocar cada canvi de domicili? Vius al mateix lloc a l'estiu que a l'hivern? Els teus avis o pares van néixer a la mateixa ciutat o poble que tu? Què els va fer mudar-se?

Veuràs que els fenòmens migratoris, a petita o gran escala, són part de la història de totes les famílies i han estat motivats per raons molt diverses.

EL PLÀNOL DE CASA MEVA

Una de les idees clau del llibre és que les nostres llars condicionen la nostra manera de viure (i, per tant, la nostra manera de ser). Per això us proposem una activitat que us faci adonar de l'impacte que tenen l'entorn i els habitatges en la vida quotidiana. Dibuixeu el plànol de casa vostra en un full quadriculat o mil·límetrat.

Quan el tingueu fet, plantegeu-vos aquestes qüestions amb perspectiva crítica:

Quina és l'habitació més gran de la casa? Quina té més llum? Quines cambres feu servir tots els membres de la família i quines només alguns? Quin és el punt de trobada de la casa, on us reuniu tots plegats? La televisió té un lloc central a casa? I els ordinadors? Quins són els espais de casa que considereu que se us han quedat petits? Quines cambres estan infrutilitzades? Casa teua et permet fer tot el que voldries? En què et limita?

Penseu també en la ubicació de casa vostra i com condiona les vostres dinàmiques quotidianes. Passeu gaires hores al dia dins de casa o podeu sortir sovint a fora? Quines activitats feu al barri? Quines persones hi heu conegut?

REFLEXIONEU I CREEU

LA MEVA HABITACIÓ: PENSAR-LA I REPENSAR-LA

Ara feu el mateix amb la vostra habitació: dibuixeu-ne la distribució en un full quadriculat o mil·limetrat i plantegeu-vos les qüestions següents:

És una cambra només per a vosaltres o és compartida? Hi teniu prou intimitat? Preferiríeu compartir-la? Quins mobles heu triat vosaltres i quins els han triat els pares? N'hi ha cap que ja no faci servei o que correspongui a una etapa anterior de la vostra infància? Quins elements són útils i quins són decoratius? La llum que té (natural o artificial) s'aprofita per estudiar o jugar?

Ara que ja heu reflexionat sobre com és la vostra cambra, penseu com us agradaria que fos, com podríeu millorar-la:

De quins mobles o objectes voldríeu desempallegar-vos? Què voldríeu canviar de lloc? Què hi trobeu a faltar? Podríeu redecorar-la de manera que s'adigués més als vostres gustos actuals?

Plasmeu totes aquestes idees en un plànol i exposeu-les als vostres familiars: a veure quins canvis són possibles...

EXPLOREU

LA NOSTRA CIUTAT I LES CONDICIONS DE VIDA

Les ciutats i pobles ens permeten viure plegats de manera organitzada, però també creen diferències enormes entre les condicions de vida d'uns i altres. En el llibre se'ns explica el cas de Rio de Janeiro, una ciutat del Brasil, on hi ha la favela de Rocinha, plena de barraques construïdes pels seus mateixos habitants, i a poca distància Ipanema, un barri ple de luxe i gratacels. Potser a la vostra ciutat no hi ha diferències tan abismals, però si us hi fixeu, veureu que no tots els barris gaudeixen de la mateixa qualitat de vida. Us proposem que feu una passejada pel vostre barri amb un bloc de notes, una càmera fotogràfica i mirada crítica.

Quina amplada (en passes) fan els carrers? Hi ha arbres? Quins serveis té: centres d'assistència primària, escoles, botigues? Té cap zona verda? Hi ha força papere-res, contenidors, fanals, bancs o altres elements de mobiliari urbà?

Ara, visiteu un barri ben diferent del vostre i observeu-hi també tots aquests elements: amplada dels carrers, serveis, zones verdes, mobiliari urbà...

Compareu els dos barris del poble o ciutat en un mapa (el podeu trobar a l'oficina de turisme o a la xarxa):

Quina relació tenen tots aquests factors amb les condicions de vida del veïnat? Què implica tenir més lluny o més a prop una zona verda o els serveis bàsics? Què comporta tenir enllumenat al carrer?

La llum, la higiene, la seguretat o el confort són també una qüestió pública que afecta molt directament la nostra vida quotidiana, i poden propiciar l'equitat o la desigualtat entre diferents sectors socials.

Foto de JESHOOOTS.com de Pexels

EXPLOREU

ELS HABITATGES I CONSTRUCCIONS DEL NOSTRE POBLE O CIUTAT

El llibre parla de gairebé tot el món i recull tipus d'habitatges molt diversos de diferents continents: barraques, lofts, gratacels, iglús, cases de fusta... Però dins d'un mateix país, o fins i tot en una mateixa zona, cada població desenvolupa construccions específiques, idiosincràtiques, que han anat evolucionant segons el clima, l'orografia, l'economia o seguint criteris de sostenibilitat. A Catalunya, per exemple, tenim les cases angleses de Sabadell, els pisos modernistes de l'Eixample de Barcelona, les pesqueres de l'estany de Banyoles, les barraques dels arrossars del delta de l'Ebre... A vegades no es tracta d'edificis sinó d'intervencions, solucions del territori per facilitar la vida dels seus habitants: recs, canalitzacions, espais de trobada...

Us proposem d'explorar i documentar quines construccions o intervencions són pròpies o genuïnes de la vostra zona, poble o ciutat. Sortiu a passejar, observeu els carrers i la rodalia, fotografieu tot allò que és comú però que potser no es pot veure enlloc més; de tornada, busqueu informació sobre aquests elements a la biblioteca municipal o a la xarxa. Si coneixeu cap arquitecte, historiador o enginyer, pregunteu-li quina és la història i l'interès d'aquestes construccions. Això us ajudarà a conèixer millor el vostre territori, i a estimar-lo una mica més.

Construccions idiosincràtiques de Banyoles: la pesquera la Carpa d'Or, un rec amb safarejos abandonats, una paret de pedra de travertí, la pedra més comuna.

AMPLIEU I CREEU

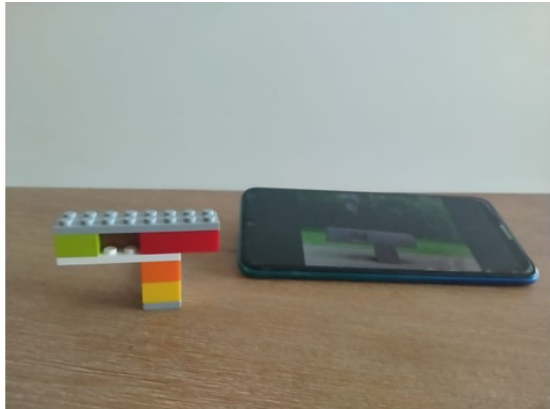
CONEGUEM ELS LLIBRES D'ARQUITECTURA I FEM LES NOSTRES CONSTRUCCIONS!

Com ja hem comentat, als marges externs inferiors de *Casa teva a qualsevol lloc* hi trobem el dibuix, el nom propi i les paraules d'escriptors, cantants, activistes i també grans arquitectes: Le Corbusier, Eileen Gray, Alvar Aalto, Rem Koolhaas... Us proposem una visita a la biblioteca per familiaritzar-vos amb els llibres d'arquitectura. Si no hi podeu anar, busqueu informació a la xarxa.

Els llibres d'arquitectura sovint es mantenen fora de l'abast dels infants perquè són cars i delicats, però segur que ells els trobaran molt interessants. Acostumen a ser grans, plens de fotos, plànols i dibuixos, i estan molt ben dissenyats. Ens informen gràficament i amb paraules de l'obra d'un determinat arquitecte, període, moviment... També podem trobar guies arquitectòniques de ciutats o països.

Un cop us hàgiu passejat per edificis i construccions molt diversos, us proposem d'escollir una foto del que més us hagi agradat o cridat l'atenció. Sabríeu reproduir-ho amb algun joc de construcció (Lego, Kapla, encaixos de fusta...)? No cal que siguin idèntics: podeu introduir-hi els canvis que considereu i fer-ne versions amb aquests materials. Això us ajudarà a mirar-vos-els des d'una altra perspectiva i a imaginar i completar tot el que no surt a la fotografia.

A tall d'exemple, les fotografies següents (de dalt a baix i d'esquerra a dreta) mostren llibres d'arquitectura, i les reproduccions (amb materials diversos) d'una escultura de Chillida, la casa de la cascada, de Frank Lloyd Wright, i *Gratacels i túnel*, de Fortunato Depero.

Fotografies de Guerau Forasté

FIXEU-VOS-HI

QUINA INFORMACIÓ ENS APORTEN ELS CRÈDITS EDITORIALS?

Tots els llibres tenen crèdits editorials, un apartat escrit sovint amb lletra molt menuda que ens aporta informació important sobre el procés d'elaboració del llibre. Els sabríeu trobar? Quina informació us aporta sobre el llibre?

És un llibre escrit recentment? En quina llengua es va escriure primer? Quina editorial l'ha publicat? Quina tasca fa un director d'art en la composició d'un llibre? Sabeu què és una tipografia? Qui ha dissenyat la tipografia d'aquest llibre? Aquest llibre s'ha editat procurant preservar el medi ambient: com ho sabem?

Text © Alba Carballal, 2021
Autora representada per l'agència literària DosPassos
Il·lustracions © Lorenzo Sangiò, 2021

Direcció editorial: Patricia Martín
Edició: Paula Esparraguera
Direcció d'art: Heura Martos

Volem agrair a en Lorenzo Sangiò
la cessió de la tipografia Sangiofont.

© Editorial Flamboyant SL, 2021
Bailèn, 180, planta baixa, local 2, 08037 Barcelona
www.editorialflamboyant.com

Tots els drets reservats.

Traducció del castellà © Marta Breu
Correcció de textos: Gemma Brunat

Primera edició: setembre del 2021
ISBN: 978-84-18304-07-1
DL: B 1990-2021

Imprès a Printer Portuguesa, Portugal

Llibre lliure d'emissions de CO₂
gràcies a l'acord establert amb
la Fundació Plant-for-the-Planet.

REFLEXIONEU EN RESUM!

Si heu llegit el llibre sencer (i heu fet algunes d'aquestes activitats), ben segur que haureu après un munt de coses. Us proposem fer un mapa conceptual o un glossari dels conceptes claus de l'obra. Aquí en teniu una llista, que podeu completar o simplificar.

Sabríeu explicar-los amb les vostres paraules? Els sabríeu organitzar sobre un full en blanc de forma esquemàtica, servint-vos de connectors gràfics i petits dibuixos, de manera que resumeixin a grans trets les idees principals del llibre?

- Benestar
- Cervell
- Clima
- Cultura
- Espai públic
- Espècie
- Intimitat
- Llibertat
- Medi ambient
- Megaciutats – Ciutats – Pobles
- Nomadisme – Sedentarisme
- Seguretat
- Societat
- Sostenibilitat
- Tècnica

